

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Studijní program: Historické vědy

Studijní obor: Moderní hospodářské a sociální dějiny

Veronika Knotková

Autoreferát (teze) disertační práce

Úředníci pražského magistrátu 1900–1950

Prague Municipal Clerks 1900–1950

Vedoucí práce: doc. JUDr. PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.

2020

Miloš Marten, Antonín Sum, Emanuel Stehlík-Čenkov, František Račanský, Ludvík Kremlíčka, Hugo Pilz, z dalších Miloš (V.) Kratochvíl, Vlastislav Hofman... Jména více či méně známá, doposud zcela nezapomenutá. Tyto osobnosti jsou však málokdy připomínány v souvislosti s jejich občanským povoláním: všichni byli úředníky Magistrátu hlavního města Prahy. Prve jmenovaní v kategorii právnické, jíž je věnována tato práce. Dějiny hlavního města Prahy v první polovině 20. století nejsou tématem zanedbávaným, avšak magistrátu, výkonnému úřadu a konkrétním aktérům, zaměstnancům hlavního města Prahy, nebyla věnována doposud prakticky žádná systematická pozornost. Disertační práce „Úředníci pražského magistrátu 1900–1950“ se snaží nejen tuto mezeru zaplnit, ale též přispět k zmapování doposud skrytého obrazu meziválečné československé metropole z hlediska fungování byrokratického úřadu a jeho konkrétních aktérů, tzn. osvětlení vzniku, proměn a zániků vnitřních vazeb, sítí vztahů a jejich utváření, a ovšem též opětovného „zaldnění“ odosobněných, ve všeobecné paměti stále živých důsledků činnosti mužů a žen, jimž je věnována tato práce.

Cílem předkládané práce je rozbor činnosti elitních zaměstnanců hlavního města Prahy v procesu denního úřadování a plnění mimořádných úkolů, jež jim byly svěřeny v období první poloviny 20. století. Zajímá nás jak vztah reprezentantů zaměstnavatele, tedy volených zastupitelů, k těmto zaměstnancům, tak otázka, zda existoval nějaký dlouhodobější cíl a strategie získávání vhodných pracovníků pro plnění úkolů samosprávné velebce. Právničtí (dříve konceptní) úředníci, tvořili proporcionálně jednou třetinou elitní – vysokoškolsky vzdělanou – skupinu definitivních zaměstnanců ve službách hlavního města Prahy. I v rámci této nejvyšší zaměstnanecké kategorie se považovali za elitu, co se týče jejich skutečného vlivu ve strukturách úřadu i samosprávy. Domníváme se a dokládáme, že tento nárokovaný vliv byl skutečný, jakkoli byl nejpozději od konce I. světové války napadán odbornými vysokoškolskými zaměstnanci, zejména technického vzdělání. Proto nás zajímá, do jaké míry byli právníčtí/konceptní úředníci schopni a ochotni vystupovat jako kolektivní aktér a pokud ano, ve kterých případech a jaké volili strategie jednání. Vzhledem k tomu, že se jednalo o experty s vyhlídkou uspokojení kariérních ambicí, předpokládáme, že mnozí z nich dovedně manévrovali mezi kolektivním a osobním zájmem tak, aby získali jisté výhody a přesto nebyli v rámci své skupiny ostrakizováni. Proto nás jako další zásadní tematický okruh bude zajímat chování jedinců ve vlastní skupině (úřednické kategorii), její vnitřní hierarchie a vazby a zásahy zvenčí (pokud existovaly) do čistě vnitřních věcí této skupiny a nikoli nepodstatná problematika

vývoje a utváření loajalit. Tato práce může být tedy chápána jako jeden z příspěvků sociálním dějinám pražské městské správy a samosprávy.

Klademe si tedy základní otázky, na něž se tato práce pokusí odpovědět:

- kdo byli právníční úředníci, kteří se rozhodli svůj profesní život věnovat službě pro hlavní město Prahu, jaké měli úkoly a jak je plnili a jaký byl vzájemný vztah zaměstnanců a zaměstnavatele i ve smyslu odměny za práci a jejího nárokování; jaká byla jejich pozice v rámci struktur obce, resp. úřadu;
- do jaké míry obec sama mohla rozhodovat o počtech, struktuře a prostředcích vynaložených na své zaměstnance, zasahovaly-li do řešení těchto otázek jiné zájmy (státu, vyšších samosprávných úrovní atp.), jaké prostředky byly vynakládány na odměňování těchto úředníků atd.;
- jaký průběh měla jejich kariéra a zda či jak ji mohli ovlivňovat, jakého se jim dostávalo uznání, jak byli disciplinováni, jakými pravidly se museli řídit a jak tato pravidla vznikla, zda a jak se měnila a jak byla uplatňována;
- jak se tato elita prezentovala a jak prosazovala své skupinové zájmy v rámci své úřednické kategorie i ve vztahu ke kategoriím ostatním, zda a do jaké míry vystupovali jako stavovská skupina, jaké byly uvnitř této skupiny vztahy.

Zvolené období 1900–1950 se jeví jako vhodné pro zodpovězení výše uvedených otázek právě proto, že postavení Prahy (samosprávy vůbec) je na počátku 20. století dotvořeno a dlouhodobé změny, jichž toto postavení doznává od roku 1918 zejména k nejvyšším správním strukturám, mají právě v rámci zkoumaného období svůj počátek. Jinak je tomu ovšem ve smyslu územního rozvoje a komunální vybavenosti českého hlavního města. Postupující modernizace dospěla i v pražských poměrech do takové fáze, kdy bylo nutno vyřešit rozšíření území pražské obce, a to nejen kvůli úspěšnému zajištění úkolů vyplývajících z tzv. přímé působnosti, které obec musela plnit ke svému úspěšnému fungování.¹ Územní rozvoj metropole je tak naopak po několika desetiletích snah završen rázně a poměrně rychle (zásahem „shora“) v letech 1918–1920, jakkoli provedení sjednocovacích zákonů č. 115–117/1920 Sb. z. a n. trvalo nejméně deset let. Jádrem zkoumané problematiky však bude období první republiky 1918–1938, období předcházející (1900–1918) je nutné zahrnout z důvodu logické kontinuity vývoje. Léta 1939–1949/1950 přinášejí na první pohled zřejmě dynamičtější změny v politické

---

¹ Viz Jiří PEŠEK, *Od aglomerace k velkoměstu. Praha a středoevropské metropole 1850–1920* (= Documenta Pragensia Monographia 9), Praha: Scriptorium, 1999.

i správní rovině, z hlediska kontinuity postavení úřednických elit hlavního města Prahy však k tam podstatným změnám nedochází: zlom v zásadě kontinuálním vývoji byrokratické tradice přichází právě s koncem námi zkoumaného období. Ukončení výzkumu k roku 1949/1950 je třeba zohlednit i z hlediska primární přístupnosti² a dochovanosti archivních pramenů.

Pojem „byrokracie“ je v předkládané práci používán bezpříznakově. Označuje profesní skupinu (zde) vysokoškolsky vzdělaných profesionálů ve službách samosprávné složky veřejné správy. Adjektivum „byrokratický“ je nejčastěji užíváno v souvislosti s určitými pracovními postupy, tzn. ve způsobu práce, který se řídí neosobními a nadosobními formálními pravidly, a také ovšem k charakteristice organizace, kde odkazuje k určitému způsobu organizace formálních a formalizovaných vazeb mezi jejími součástmi a konkrétními aktéry, ale též vystihuje způsob a organizaci práce.

Vedle konceptu byrokracie pracujeme s nosným konceptem (úřednické) elity, tedy skupiny, která v prostředí pražského magistrátu první poloviny 20. století stojí v centru zájmu našeho zkoumání. Skupina právníckého/konceptního úřednictva byla konstituována jako v elitním postavení, je to dáno již pražským obecním řádem z roku 1850.³ Příslušníci této skupiny se jeví pro chod úřadu jako nepostradatelní. Jejich výlučné postavení vystihuje též to, že až na výjimky obsazují vedoucí pozice v řízení součástí magistrátu – tedy jeho referátů, úřadů a ústavů, a to až na výjimky, kde je na místo představeného vždy jmenován úžeji odborně vzdělaný úředník (např. městský fyzikát, součásti technické služby, městský archiv atp.).

Po roce 1918 vrcholí snahy o emancipaci těchto posledně jmenovaných odborníků, zejména techniků a lékařů, kteří se po jistých nábězích z počátku 20. století snaží vyrovnat úředníkům právníckým zejména v rovině symbolického kapitálu, na poli neformálního vlivu a prestiže. Průběh těchto snah o rozdělení vlivu je veřejnosti představen v obsáhlé polemice, jež byla publikována v roce 1931–1932 a která úzce souvisí s (nedokončenou) reformou magistrátu, kdy jsou nově organizována ředitelství služeb: politické, hospodářské, technické a zdravotní. Nutno konstatovat, že tato polemika je již poněkud opožděná, neboť již v tomto období se konstituuje referování – přednášení návrhů ve volených sborech – volenými zastupiteli, tedy tzv. volenými

---

² Srv. § 37 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³ Zákon č. 85/1850 z. z. a v. v., mnohokrát doplňovaný a novelizovaný. Srv. např. BOHUMIL ŠTĚDRÝ, Sbírnka zákonů, nařízení a předpisů platných pro hl. město Prahu. Díl I., Praha: Nákladem hlavního města Prahy, 1938.

referenty pro určitou oblast samostatné působnosti pražské obce v míře daleko větší, než před rokem 1918. Tento trend je završen po roce 1945, kdy se z magistrátu a jeho zaměstnanců stávají pouhé výkonné složky veřejné správy, což vrcholí zrušením magistrátu v roce 1949.

Za jeden z hlavních přínosů této práce pokládáme deskriptivní zpracování průběhu kariéry právnických/koncepčních úředníků ve světle soudobých norem a s vysvětlením role samosprávné korporace a intervenčními vlivy státu. Dle dostupných pramenů, zejména publikovaných rozpočtů, ukazujeme podíl platů těchto úředníků na obecních výdajích. Osobní a rodinné poměry sumárně rekonstruujeme dle záznamů v evidenci pražských domovských příslušníků a z osobních spisů těchto zaměstnanců, které se dochovaly v poměrně značné míře a které mají pro námi zkoumané období ještě značnou vypovídací hodnotu. Porovnávané údaje nám umožňují rekonstruovat do jisté míry jejich rodinné poměry, životní úroveň, ale i zdravotní stav. Ukazujeme, že se jedná jednoznačně o příslušníky středního stavu.

Za poměrně zdařilou lze pokládat důkladnou analýzu vztahů mezi touto úřednickou elitou a volenými zástupci, tedy v zásadě nadřízenými obecních zaměstnanců – městskými radními, zastupiteli/obecními staršími a starosty/primátory. Přestože se ani zde nedostává reprezentativního vzorku pramenů subjektivní povahy, např. deníkových zápisů nebo osobní korespondence, lze tyto tyto vztahy, jejich vývoj a utváření interpretovat i na základě např. zápisů ze schůzí zájmových a odborových spolků, jak vysloveně koncepčních úředníků, tak tzv. *Unie úředníků*,⁴ kde právníčtí úředníci hráli velmi významnou úlohu. Pokud se nám podařilo zjistit, byly tyto údaje z uvedených pramenů zkoumány v souvislosti s postavením úředníků, vysvětlením utváření a proměn jejich strategií a jejich postojů k obci i jejím představitelům vůbec poprvé.

Závěrem práce je věnována pozornost disciplinaci úředníků. Tím jsou rozuměny artikulované nároky, jež byly na úředníky kladeny jejich zaměstnavatelem ve formě kvalifikačního řízení (periodicky se opakujícího ideálně jednou do roka). Dle těchto nároků byli úředníci komisionálně hodnoceni a na výsledcích kvalifikačního řízení závisel jejich postup do vyšších pozic. (Tzv. automatický postup byl zrušen zákonem v roce 1926, kdy byly pro zaměstnance veřejné správy zavedeny služební třídy podle nejvyššího dosaženého vzdělání.) Přestupky proti

---

⁴ Plným názvem Unie úředníků, učitelů, podúředníků, zřízců a penzistů hlavního města Prahy a jejich podniků. Jedna z největších odborových organizací pražských obecních zaměstnanců, existovala v letech 1920–1940.

vnitřní úřední disciplíně byly řešeny v tzv. disciplinárním řízení. Na konkrétních případech je ukázána problematičnost těchto postihů a jejich ne/efektivita. Dle dochovaných spisů je možno ukázat konkrétní průběh a faktory ovlivňující disciplinární řízení.

Disertační práce předkládá rozbor personálního ústrojí největšího obecního úřadu v naší zemi, pražského magistrátu, pomocí analýzy postavení jedné z elitních kategorií tamějšího úřednictva v první polovině 20. století – konceptních či právnických úředníků. Příslušníci této úřednické kategorie byli pro pražskou obecní správu nepostradatelní a při výkonu svého povolání procházeli téměř všemi součástmi magistrátu, jejichž podobu a způsob fungování spoluutvářeli. Zcela v tradicích veřejné správy, kontinuálně se formujících od počátků její modernizace v tereziánsko-josefinském období, se jednalo o profesionální správní zaměstnance, kteří již od studií vědomě směřovali k exkluzivní přípravě pro působení ve veřejné správě. Přístup to byl zažitý velmi pevně a v zásadě s ním neotřásly žádné politické a společenské změny až do roku 1948. Jednalo o kompaktní úřednickou kategorii, která byla schopna víceméně úspěšně a v koordinaci s obecními zaměstnanci dalších kategorií formulovat a uplatňovat své požadavky vůči voleným představitelům obce, kteří tvořili jejich individuálního (starosta/primátor) či kolektivního nadřízeného (volené sbory – zastupitelstvo a rada).

Pražský magistrát neexistoval izolovaně. Jako sebevědomý představitel historického hlavního města země, a od roku 1918 i československého státu, dokázal naplnit rozsáhlé úkoly procesu přeměny provinčního města v moderní hlavní město tohoto státu. Po vzniku Československa na to měl v podstatě dvanáct let, velké projekty v podstatě zhatila hospodářská krize 30. let a ukončila II. světová válka. Magistrát byl jednotným správním úřadem pro celou Velkou Prahu a v přenesené působnosti rozhodoval na úrovni prvoinstančního úřadu. Ačkoli rozhodování o počtu, struktuře a hmotných poměrech, tedy celá agenda jeho úřednictva byly věci obce, během sledovaného období kontinuálně stoupaly státní zásahy do struktury obecního zaměstnanectva a jejich služebních poměrů – a v důsledku ovšem i do jejich hmotných poměrů –, přes všechny snahy samosprávy tento proces zvrátit či alespoň ovlivnit.

Předkládaná práce je prvním pokusem o systematické zpracování postavení právního úřednictva pražské obce po roce 1918. S ohledem na značnou šíři předmětu zkoumání a na množství relevantních perspektiv, že téma nebylo zdaleka touto prací vyčerpáno. V budoucnu se otevírá prostor pro další výzkum a následné srovnání shromážděných údajů (např. využitím dat ze sčítacích operátů pro rok 1930), což umožní generování přesvědčivějších výsledků, s využitím výsledků komparace postavení konceptního úřednictva a úředníků ostatních

vysokoškolských kategorií. Dále se nabízí komparace této širší úřednické elity s ostatními obecními úředníky kategorií nižších. Tím by se dalo dosáhnout vyšší míry generalizace závěrů. Tak snad bude možno důkladněji rekonstruovat habitus magistrátních právníků na základě rozsáhlejších rozborů pramenů. Na tomto místě byla v disertační práci dána po zralé úvaze přednost důkladnější analýze postavení této úřednické elity v rámci úřadu a taktéž vzájemným vztahům jejích příslušníků.

Přesvědčivé závěry bylo možno v této práci vyvodit z rozboru průběhu kariéry konceptních/právnických úředníků, jejich motivací ke vstupu do obecních služeb, vztahu k politickým představitelům i jejich individuálním i kolektivním strategiím vyjednávání. I zde, po zpřístupnění některých dalších archivních materiálů, ať pozůstalostí nebo fondů, které není možno studovat z důvodu nezpracovanosti nebo pro ochranu osobních údajů potenciálně žijících osob, vidíme prostor pro další nosnou analýzu, neboť prameny osobní povahy vnášejí do našeho tématu neocenitelná osobní svědectví o skutečných (nebo jako skutečné vnímaných) poměrech a vztazích: jak mezi úředníky, tak mezi úředníky a volenými představiteli obce. Ovšem i zde, v oblasti mezilidských vztahů, se myslím podařilo v přesvědčivé míře tyto vztahy ilustrovat s možností jisté míry zobecnění.

Tato práce neměla být pouhým chronologickým popisem vývoje pražské městské správy, zpestřené několika příběhy jejích protagonistů. Konkrétních příběhů bylo užito v hojně, avšak důvodné míře. Mnohé zůstalo zdánlivě opomenuto: stalo se tak uvážlivě, s ohledem na kompaktnější a dynamičtější celek textu této práce. Bez rozboru vývoje městské (veřejné) správy není možno přistupovat k dějinám města jako korporace a jeho elitní (vedoucí) byrokratické skupiny. Jedním z proponovaných cílů této disertační práce bylo ukázat konkrétní podoby výkonu vnitřní správy pražského magistrátu, v jehož vnitřní, byrokratické a pravidly svázané struktuře, existovali tito elitní aktéři v souladu s uvedenými pravidly, či jim navzdory.

Pojetí obce jako společenství lidí zainteresovaných (a účastných) na správě jejich společných zájmů je těžké udržet, pokud se má týkat několikaset tisícového města, jímž se Praha stala od roku 1922. Tvrdíme však, že se obecním představitelům podařilo toto obecné vědomí vytvořit (v případě utvoření Velké Prahy), a to do značné míry. Nesloužily k tomu jen obecní volby do společných orgánů pražské veleobce, ale též propojování území města sítěmi dopravních linek a cest pro ně, zastavování domy a komunikacemi, budování nových inženýrských sítí či elektrifikace a plynofikace. Ve zkoumané době bylo ještě ve značné míře nezbytné udržet obecní správu v centralizované podobě, s jedním ústředním úřadem a jeho pobočkami s větším

či menším rozsahem přidělené agendy. Tento centralistický model byl velice efektivním, ovšem nebylo ho patrně možno do budoucna udržet kvůli kvantitativnímu růstu agendy, již bylo třeba vyřizovat. Příčina tohoto nárůstu souvisí s dynamikou počtu obyvatelstva hlavního města a komplikovaností záležitostí, jež bylo třeba řešit s veřejnou správou a do nichž veřejná správa aktivně zasahovala. Obyvatelé Prahy nejen potřebovali vyřídit svoje záležitosti, ale bylo třeba se o ně postarat, např. ve smyslu sociální a zdravotní péče.

Přestože o období po roce 1948 hovoříme jako o konci samosprávy, je třeba uvážit, že až obvodní národní výbory postupně dostaly přidělen větší díl správních pravomocí s možností rozhodovat tak, jak se to jejich předchůdcům, místním výborům (a konec konců i úřadovněm), mohlo jen zdát. Nešlo samozřejmě o samostatné rozhodování v zákonem vymezených mezích, ale o změnu správních pravomocí. Z Ústředního národního výboru/Národního výboru hl. m. Prahy se stal druhoinstanční úřad a přes všechna omezení skutečných center řízení, rozhodování a utváření koncepcí, správní pravomoci ústředního úřadu a obvodních výborů byly posíleny. Nelze hovořit o samosprávě. V následném výzkumu by však bylo přínosné zjistit, nakolik personální vazby představitelů národních výborů na mocenská centra ovlivňovaly tvorbu politik a koncepcí rozhodování v místní sféře a naopak, nakolik angažovanost místních aktérů v centrálních strukturách přispěla k utváření či změně těchto politik.

Přestože se v textu disertační práce jedná o oblast bytostně byrokratickou, založenou na stanovených a kodifikovaných pravidlech a normách, důležitou roli zde hráli samotní aktéři, jejich charakter, dispozice a osobní motivace a samozřejmě jejich vzájemné mezilidské vztahy na formální i neformální úrovni. Pro jejich vývoj a disciplinaci to platí stejnou měrou. Základem kvalitního fungování organizace nejsou jen skvěle nastavené principy tohoto fungování, vycházející z norem, ale též ochota členů této organizace je naplňovat a provádět v praxi, aniž by došlo k porušení práv a povinností jedince i korporace. Důsledné uplatňování byrokratických principů může organizaci paralyzovat, stejně tak jako odklon od nich. Obě tyto patologické varianty Praha během zde sledovaného období zažila, v dílčím i širším měřítku. Bylo třeba proto hledat a nacházet kompromis mezi těmito póly, a jedná se vlastně o nikdy neukončený proces – právě proto, že je závislý na skutečných lidech.

Jen menšina z několika stovek aktérů, o nichž tato práce pojednává, byla schopna a ochotna jednat jako odosobnění byrokraté v negativním smyslu tohoto slova. I přes několikanásobný nárůst úředního personálu byla jedním z tmelících principů idea dobré správy sebevědomého hlavního města. Právě podíl na výkonu této správy a vědomí příslušnosti k tomuto mechanismu,

dlouhodobě utvářený rolí hlavního města a jeho představitelů, jistě dodávalo pražským magistrátním úředníkům pocit hrdosti, sebevědomí a posilovalo též vědomí vysoké prestiže jejich služebního postavení. Vedle slušného hmotného ohodnocení jejich práce a zajištěné existence to nebyla slabá motivace. Tento příspěvek k dějinám pražské obecní správy tak má být též díkem těmto – bohužel do velké míry zapomenutým – profesionálům za úsilí, s nímž přispěli k vybudování skutečného evropského moderního velkoměsta, důstojného hlavního města.

Prameny a literatura

Archivy a archivní fondy

Archiv hlavního města Prahy

FOND MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY I.

- protokoly sborů městské správy
- osobní komise
- Sbor pro vyřizování stížností hl. m. Prahy
- Prezidium rady a magistrátu
- referát IV. popisní
- kontrolní úřad
- Rankeum

FOND VŠEOBECNÉ SČÍTÁNÍ LIDU (1921)

FOND MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY II.

- protokoly ze zasedání rady Ústředního národního výboru hl. města Prahy
- kancelář primátora
- odbor vnitřních věcí (spolkový katastr)
- Trestní komise vyšetřovací a nalézací Ústředního národního výboru hl. města Prahy (tzv. „Malý dekret“) 1945–1948

FOND OKRESNÍ MĚSTSKÝ DELEGOVANÝ SOUD PRO MALOU STRANU A HRADČANY

FOND ANTONÍN SUM

FOND VÁCLAV VOJTÍŠEK

FOND KLUB PŘÁTEL STARÉHO SMÍCHOVA

FOND UNIE ÚŘEDNÍKŮ, UČITELŮ, PODÚŘEDNÍKŮ, ZŘÍZENCŮ A PENZISTŮ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY A JEJÍCH PODNIKŮ

FOND KLUB KONCEPTNÍCH ÚŘEDNÍKŮ MAGISTRÁTU HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

SBÍRKA LISTIN

SBÍRKA FOTOGRAFIÍ

Archiv Náprstkova muzea (oddělení Národního muzea)

fond Emanuel Čenkov

Archiv Národního muzea

FOND KAREL SLAVÍČEK

FOND ANTONÍN SUM

Literární archiv Památníku národního písemnictví

FOND OTAKAR BORŮVKA

FOND FRANTIŠEK HERMANN

Státní oblastní archiv v Praze

FOND MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD, PRAHA

Seznam literatury a tištěných pramenů

Almanach (královského) hlavního města Prahy (1898~1939)

Praha (1948, 1949)

Budovatelský program rady Ústředního národního výboru hlavního města Prahy. Usnesení rady ÚNV hlavního města Prahy ze dne 9. srpna 1946, Praha: rada Ústředního národního výboru hlavního města Prahy, 1946

Služební pragmatika pro úředníky a služebníky hlavního města Prahy; s přehledem úpravy platů písařských a s pensijním normálem z roku 1874; Jednací řád magistrátu kr. hl. města Prahy; organizační statut úřadu stavebního král. hlav. města Prahy; s pravidly o stavebních přídavcích, Praha: Nákladem královského hlavního města Prahy, 1912

PLCH, JAN (ed.), *Služební pragmatika a jiné služební předpisy, Praha: Nákladem hlavního města Prahy, 1932*

Statistické zprávy hlavního města Prahy, 1898–1939

Status obecních zaměstnanců (1898~1939)

Věstník hlavního města Prahy/Věstník obecní královského hlavního města Prahy

Věstník Unie úředníků, učitelů, podúředníků, zřízenců a pensistů hlavního města Prahy

Zprávy Státního ústavu statistického Republiky československé, 1934

ADAM, FRANTIŠEK – RINGL, ANTONÍN –BUČIL, STANISLAV –HRÁZSKÝ, VLADIMÍR, *Lidová samospráva pražské obce, Praha: Presidium hlavního města Prahy, oddělení propagační a pro styk s cizinou, 1947*

ALBROW, MARTIN, *Bureaucracy, Cardiff: University College, [1969]*

BEČKOVÁ, KATEŘINA (ED.), *Sto let Klubu Za starou Prahu 1900–2000. Jubilejní sborník, Praha: Schola ludus – Pragensia, 2000*

- BĚLINA, PAVEL A KOL., *Dějiny Prahy II. Od sloučení pražských měst v roce 1874 do současnosti*, Praha–Litomyšl: Paseka, 2008
- BLÁHA, INOCENC ARNOŠT, *Sociologie inteligence*, Praha: Orbis, 1937
- BOURDIEU, PIERRE, *Teorie jednání*, Praha: Karolinum, 1998
- BRANDES, DETLEF – MÍŠKOVÁ, ALENA, *Vom Osteuropa-Lehrstuhl ins Prager Rathaus. (Josef Pfitzner 1901–1945)*, Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i. – Essen: Klartext, 2013
- BUBEN, VÁCLAV (ED.), *Šest let okupace Prahy*, Praha: Osvětový odbor hlavního města Prahy, 1946
- ČECHURA, JAROSLAV – KÁRNÍK, ZDENĚK (EDS.), *Antologie studijních textů k novověkým sociálním dějinám*, díl 2, Praha: Karolinum, 2002
- FASORA, LUKÁŠ, *Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851–1914*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007
- FASORA, LUKÁŠ – HANUŠ, JIŘÍ – MALÍŘ, JIŘÍ (EDS.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848–1948*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006
- FOJTÍK, PAVEL – LINERT, STANISLAV – PROŠEK, FRANTIŠEK, *Historie městské hromadné dopravy v Praze*, Praha: Dopravní podnik hl. m. Prahy, 2005
- FRIEDBERG, ERHARD, *Introduction* k CROZIER, MICHEL, *The Bureaucratic Phenomenon*, New Brunswick – London, s. VII–XXII.
- FROMMER, BENJAMIN, *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*, Praha: Academia 2010
- GIUSTINO, CATHLEEN M., *TEARING PRAGUE'S JEWISH TOWN: Ghetto Clearance and the Legacy of Middle-Class Ethnic Politic Around 1900*, Boulder: East European Monographs, 2003
- GRMELA, JAN – HLADÍK, M. [MILOŠ] – ŽIPEK, ALOIS (EDS.), *70 let primátora hl. města Prahy JUDr. Karla Baxy 1862–1932*, Praha: Unie úředníků, učitelů, podúředníků a zřízcenců hl. města Prahy (= zvláštní výtisk Věstníku číslo 6, ročník III.), 1932
- HEINDL, WALTRAUD, *Bürokratie und Beamte in Österreich. Band 2, Josephinische Mandarine 1848–1914*, Wien – Köln – Graz: Böhlau, [2013]
- HEINDL, WALTRAUD, *Gehorsame Rebellen. Bürokratie und Beamte in Österreich 1780 bis 1848*, Wien: Böhlau Verlag, 1991
- HEJDA, JIŘÍ, *Žil jsem zbytečně*, [Beroun]: Machart, 2010
- HEŘMÁNKOVÁ, ADÉLA, *Typ veřejně činné pražské měšťanské rodiny na přelomu 19. a 20. století. Příklad Jana a Anny Podlipných*. Diplomová práce. Praha: Ústav českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2011
- HIML, PAVEL, *Pozorovat, popsat, stvořit. Osvícenská plicie a moderní stát 1770–1820*, Praha: Argo, 2019

HLAVAČKA, MILAN, *Byrokracie a byrokratizace*. In *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, (eds.) Jana Čechurová – Jan Randák, Praha: Nakladatelství Lidové noviny – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014, kapitola III.2, s. 461–471.

HLAVAČKA, MILAN, *O byrokracii obecně*. In *Úředník a podnikatel. Sborník příspěvků z 26. plzeňského symposia k problematice 19. století. Opomíjení a neoblíbení v české kultuře 19. století*. Sborník příspěvků z 26. plzeňského symposia k problematice 19. století. Plzeň 23.–25. února 2006, (eds.) Helena Lorenzová – Taťána Petrasová, Praha: KLP, 2007, s. 30–37

HLAVAČKA, MILAN, *Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální rozvoj Čech 1862–1913*, Praha: Libri, 2006

HLAVAČKA, MILAN – CIBULKA, PAVEL A KOL., *Chudinství a chudoba jako sociálně historický fenomén. Ambivalence dobových perspektiv, individuální a kolektivní strategie chudých a instrumentária řešení*, (ed.) Milan Hlavačka, Praha: Historický ústav AV ČR v. v. i., 2013

HLAVAČKA, MILAN – CIBULKA, PAVEL A KOL., *Sociální myšlení a sociální praxe v českých zemích 1781–1939. Ideje – legislativa – instituce*, Praha: Historický ústav AV ČR v. v. i., 2015

HLAVIENKA, LUBOMÍR – ŠLOUF, JAKUB, *Závodní a podnikové rady*. In Janák, Dušan – Kokoška, Stanislav a kol., *Průmyslové dělnictvo v českých zemích v letech 1938–1948*, Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., 2019, s. 429–474

HLAVSA, VÁCLAV (ED.), *Za novou a lepší Prahu. Dokumenty o činnosti komunistického klubu na pražské radnici 1923–1938*, Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1957

HOLEC, FRANTIŠEK, *Zápas o Velkou Prahu*. In *Pražský sborník historický* 6, Praha: Orbis [1970], s. 117–136

HRŮZA, JIŘÍ A KOL., *Pražská asanace. K 100. výročí vydání asanačního zákona pro Prahu*, Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 1993

JÁSEK, JAROSLAV, *William Heerlein Lindley a pražská kanalizace* (= Documenta Pragensia Monographia, vol. 21), Praha: Archiv hlavního města Prahy, Dolní Břežany: Scriptorium, 2006

JOACHIM, VÁCLAV, *Praha* [heslo in] *Slovník veřejného práva československého*, Brno: Nakladatelství Polygrafia, 1934, s. 457–466

JOACHIM, VÁCLAV, *Součinnost právníků a techniků ve správě veřejné* (otisk ze Správního obzoru ročníku II.), Praha: nákladem vlastním, 1910

KAPLAN, KAREL, *Druhý proces. Milada Horáková a spol. – rehabilitační řízení*, Praha: Karolinum, 2008

KÁRNÍK, ZDENĚK, *České země v éře první republiky (1918–1938). Díl první. Vznik, budování a zlaté léta republiky (1918–1929)*, Praha: Libri, 2000

KÁRNÍK, ZDENĚK, *České země v éře První republiky (1918–1938). Díl druhý. Československo a české země v krizi a v ohrožení (1930–1935)*, Praha: Libri, 2002

KAVKA, TOMÁŠ, *Svaz pro povznesení návštěvy ČSR, úvod k inventáři*, Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2010

KELLER, JAN, *Sociologie byrokracie a organizace*, Praha: SLON, 2007 (2. přepracované vydání)

KLADIWA, PAVEL, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska*, I. díl, Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2007

KLADIWA, PAVEL – POKLUDOVÁ, ANDREA – KAFKOVÁ, RENATA, *Leska a bída obecních samospráv Moravy a Slezska*, II/1, Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2008

KLADIWA, PAVEL – POKLUDOVÁ, ANDREA – KAFKOVÁ, RENATA, *Leska a bída obecních samospráv Moravy a Slezska*, II/2, Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2009

KMOCH, PAVEL, *Provinění proti národní cti. „Malá retribuce“ a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*, Praha: Academia 2015

KNOTKOVÁ, VERONIKA „*Slavná rado městská, ráčit mi povoliti příspěvek. „Pensijní zabezpečení pražských obecních úředníků, jejich vdov a sirotků. In Vetché stáří, nebo zralý věk moudrosti? Sborník příspěvků z 28. ročníku symposia k problematice 19. století. Plzeň, 28. února – 1. března 2008, (eds.) Hojda, Zdeněk – Ottlová, Marta – Prah, Roman, Praha: Academia 2009, s. 161–169*

KOCIAN, JIŘÍ – SMETANA, VÍT A KOL., *Květnové volby 1946 – volby osudové? Československo před bouří*, Praha: Euroslavica, 2014

KONOPÁČ, JAN, *Nájemné ve Velké Praze v letech 1923–1930 jako složka životních nákladů rodiny dělnické a úřednické v Praze*, Praha: Státní úřad statistický, 1931

KOURA, PETR, „*Měl jsem rád svou republiku. Životní příběh politického vězně dvou totalit JUDr. Josefa Nestávala. In Sborník Archivu Ministerstva vnitra, 4 (2006), s. 149–196*

KRATOCHVÍL, MILOŠ, *O vývoji městské správy pražské do roku 1848*, Praha: Nákladem důchodů obce hlav. města Prahy, 1936

KRAUS, VOJTĚCH, *Dějiny obecní správy král. hlav. města Prahy za léta 1860–1880. Díl první. Léta 1860–1970*, Praha: Nákladem důchodů obce král. hlav. města Prahy, 1903

[KREMLIČKA, LUDVÍK – MAREK, A.] *Aprovizace obce pražské za války a po válce 1914–1922, [red. Ladislav Pech,] Praha: Nákladem Aprovisačních ústavů hlavního města Prahy, [1922]*

KROSNÁŘ JOSEF – ČEKOTOVÁ, LUDMILA, *Zlaté pražské časy*, Praha: Svoboda 1966

KŘEN, JAN, *Dvě století střední Evropy*, Praha: Argo, 2005

KUČERA, KAREL B. – NOVOTNÝ, FRANTIŠEK X. (RED.), *Stručný nástin a historický vývoj instituce „Sboru magistrátních okresních hl. města Prahy, jich kompetence a organizace. 1784–1927*, Praha: Ústřední úřad pro službu v okresích a výkonnou magistrátu hl. města Prahy, 1927

KUČERA, RUDOLF, *Život na příděl. Válečná každodennost a politiky dělnické třídy v českých zemích 1914–1918*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2013

KUDRNÁČ, JIŘÍ, *Miloš Marten. K jeho místu ve vývoji české literatury*. In Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity/Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis, V 3, 2000, s. 41–51

LEDVINKA, VÁCLAV – PEŠEK, JIŘÍ – FEJTOVÁ, OLGA (EDS.), *Osm set let pražské samosprávy* (= Documenta Pragensia XXI), Praha: Archiv hlavního města Prahy – Dolní Břežany: Scriptorium, 2002

LEDVINKA, VÁCLAV (ed./red.), *Osm století pražské samosprávy. Výstava o vývoji pražské městské správy od 13. století ro roku 2000*, Praha: Archiv hlavního města Prahy – Muzeum hlavního města Prahy, 2000

LEDVINKA, VÁCLAV, *Politika a Obecní dům v průběhu století*. In *Město a jeho dům. Kapitoly ze stoleté historie Obecního domu hlavního města Prahy (1901–2001)*, (eds.) Svatošová, Hana – Ledvinka, Václav, Praha: Obecní dům – Archiv hlavního města Prahy, 2002, s. 225–244

LEDVINKA, VÁCLAV – PEŠEK, JIŘÍ, Praha. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000

LORENZOVÁ, HELENA – PETRASOVÁ, TAĀANA (EDS.), *Opomíjení a neoblíbení v české kultuře 19. století. Úředník a podnikatel*. Sborník příspěvků z 26. plzeňského symposia k problematice 19. století, Plzeň 23.–25. února 2006

MACKOVÁ, MARIE, *Finanční stráž v Čechách 1842–1918*, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017

MACKOVÁ, MARIE, *To byla c.k. trafika*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010

MARTÍNEK, MILOSLAV, *K problému struktury státního úřednictva v Čechách na počátku 20. století*. In Sborník historický, Praha: Historický ústav ČSAV sv. 21 (1974), s. 75–117

MARTÍNEK, MILOSLAV, *Příspěvek k poznání sociální struktury úřednictva v Čechách na počátku 20. století*, Praha: Ústav čs. dějin ČSAV, 1975, [strojopis]

MÁŠOVÁ, HANA, *Bojovník s byrokracií – lékař a úředník Ladislav Prokop Procházka*. In *Historia – medicína – kultura. Sborník k dějinám medicíny*, (eds.) Černý, Karel – Svobodný, Petr, Praha: Karolinum 2006, s. 189–203

MEGNER, KARL, *Beamte. Wirtschafts- und sozialgeschichtliche Aspekte des k.k. Beamtentums*, Wien: Verlag der Österr. Akad. der Wissenschaften, 1985

MENDELOVÁ, JAROSLAVA, *Soupis rad Ústředního národního výboru hlavního města Prahy a Národního výboru hlavního města Prahy z let 1945–1981*. In Documenta Pragensia V(2), Praha: Archiv hlavního města Prahy, 1985, s. 366–386

MENDELOVÁ, JAROSLAVA, *Správa hlavního města Prahy po roce 1945*. In Documenta Pragensia V(1), Praha: Archiv hlavního města Prahy, 1985, s. 112–122

MERTA, ANDĚLÍN, *Pražské národní výbory. Vývoj jejich organizace 1945–1965*, Praha: Národní výbor hlavního města Prahy, 1966

MERTA, ANDĚLÍN, *Pražské národní výbory a jejich úloha v uplynulých dvaceti letech*. In *Pražský sborník historický 2*, Praha: Orbis, 1965, s. 5–50

MERTA, ANDĚLÍN, *Vývoj pražské městské správy od roku 1922 do roku 1945*. In *Pražský sborník historický 9*, Praha: Orbis, 1975, s. 147–195.

- MERTL, JAN, *Byrokracie. Studie sociologicko-politická*, Praha: Orbis, 1937
- MERTL, JAN, *Úkoly obecní správy*. In Almanach hlavního města Prahy, Praha: Nákladem Inzerčního oddělení Věstníku hlavního města Prahy, 1939, s. 5–8.
- MERTON, ROBERT K., *Studie ze sociologické teorie*, Praha: SLON, 2007
- MÍŠKOVÁ, ALENA – ŠUSTEK, VOJTĚCH, *Josef Pfitzner a protektorátní Praha v letech 1939–1945, Svazek I, Deník Josefa Pfitznera, úřední korespondence Josefa Pfitznera s Karlem Hermannem Frankem*, Praha: Scriptorium, 2000
- NAVRÁTIL, MICHAEL, *Almanach československých právníků*, Praha: [nákladem vlastním?], 1930
- NEKOLA, MARTIN, *Petr Zenkl. Politik a člověk*, Praha: Mladá fronta 2014
- NEŠPOR, ZDENĚK R., *Jan Mertl: sociolog-kolaborant, nebo oběť okolností?* In Sociologický časopis/Czech Sociological Review 48 (2), s. 343–365
- PEŠEK, JIŘÍ, *Od aglomerace k velkoměstu. Praha a středoevropské metropole 1850–1920* (= Documenta Pragensia Monographia 9), Praha: Scriptorium, 1999
- PEŠEK, JIŘÍ – SVATOŠOVÁ, HANA, *Měšťanské samosprávy a občanské elity středoevropských metropolí versus stát a odborníci v jeho službách 1848–1948*. In *Občanské elity a obecní samospráva 1848–1948*, (eds.) Fasora, Lukáš – Hanuš, Jiří – Malíř, Jiří, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 41–48
- PILZ, HUGO, *Pokus o nový statut hlav. města Prahy* (= Samosprávná knihovna hlav. města Prahy, sv. II), Praha: Nákladem důchodů obce hlav. města Prahy, 1928
- PLCH, JAN, *Pensijní normál zaměstnanců hlav. města Prahy. Historický náčrt a dnešní stav*, Praha: Nákladem důchodů obce hlav. města Prahy, 1933
- PRŮCHA, VÁCLAV A KOL., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, I. díl, období 1918–1945*, Brno: Doplněk, 2004
- PRŮCHA, VÁCLAV, *Sociální struktura československé společnosti v předmnichovské republice*, Praha: VŠE, 1970
- RÁKOSNÍK, JAKUB – ŠUSTROVÁ, RADKA, *Rodina v zájmu státu. Populační růst a instituce manželství v českých zemích 1918–1989*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016
- RÁKOSNÍK, JAKUB – TOMEŠ, IGOR A KOL., *Sociální stát v Československu. Právně-institucionální vývoj v letech 1918–1992*, Praha: Auditorium, 2012
- REZNIKOW, STÉPHANE, *Frankofilství a česká identita 1848–1914*, Praha: Karolinum, 2008
- RŮŽIČKA, OTTO A KOL., *Praha – město svého lidu – 1945–1965*, Praha: Tiskové a propagační středisko NVP, 1965
- RYBA, JAN, *Antisemitské delikty ve spisech trestních komisí nalézacích Ústředního národního výboru hl. m. Prahy (výsledky výzkumu)*. In *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu. Postih provinění vůči Židům před soudy a komisemi ONV v českých zemích v letech 1945–1948 a v některých zemích střední Evropy (Sborník příspěvků)*, (ed.) Borák,

Mečislav, Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky – Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002, s. 136–179.

ŘEZNÍČEK, VÁCLAV, *JUDr. Jan Podlipný, jeho život a působení*, Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1924

SEIFERT, AUGUSTIN, *Dr. Jan Podlipný. K desátému výročí jeho smrti vzpomíná Augustin Seifert*, Praha: Národní rada československá, 1924

SLÁMOVÁ, PETRA – SVATOŠOVÁ, HANA, *Pražská městská správa v období tzv. druhé republiky*. In *Evropská velkoměsta za druhé světové války. Každodennost okupovaného velkoměsta. Praha 1939–1945 v evropském srovnání*, (eds.) Fejtová, Olga – Ledvinka, Václav – Pešek, Jiří a kol. (= Documenta Pragensia XXVI), Praha: Archiv hlavního města Prahy/Dolní Břežany: Scriptorium, 2007, s. 23–40.

SVATOŠOVÁ, HANA, *Cesta na jih za peníze hlavního města. Městská cestovní stipendia pro absolventy vysokých škol technických v Praze*. In *Naše Itálie. Stará i mladá Itálie v české kultuře 19. století*. Sborník příspěvků z 31. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 24.–26. února 2011, (eds.) Hojda, Zdeněk – Ottlová, Marta – Prah, Roman, Praha: Academia 2012

SVATOŠOVÁ, HANA, *Městská zdravotní péče do r. 1945*. In *Osm století pražské samosprávy. Výstava o vývoji pražské městské správy od 13. století ro roku 2000*, (ed./red.) Ledvinka, Václav, Praha: Archiv hlavního města Prahy – Muzeum hlavního města Prahy, 2000

SVATOŠOVÁ, HANA, *Počátky městské sociální výstavby na příkladu Vídně a Prahy*. In *Útisk – charita – vyloučení. Sociální 19. století*. Sborník z příspěvků z 34. ročníku mezioborového symposia k problematice 19. století. Plzeň 27. 2. – 1. 3. 2014, (eds.) Hojda, Zdeněk – Ottlová, Marta – Prah, Roman, Praha: Academia 2015

SVATOŠOVÁ, HANA, *Zahraniční půjčka hlavního města Prahy z roku 1922 aneb Jak okrást město*. In *Mezi liberalismem a totalitou*, (eds.) Pešek, Jiří – Ledvinka, Václav (= Documenta Pragensia XIV), s. 127–151

SVATOŠOVÁ, HANA, „*Zlatá slovanská Praha*“. *Slovanství ve slovech a skutcích pražské obecní samosprávy 1880–1914*. In „*Slavme slavně slávu Slávów slavných*.“ *Slovanství a česká kultura 19. století*. Sborník příspěvků z 25. ročníku symposia k problematice 19. století. Plzeň 24.–26. února 2005, (eds.) Hojda, Zdeněk – Ottlová, Marta – Prah, Roman, Praha: KLP 2006, s. 160–171

SVITÁK, ZBYNĚK, *Z počátků moderní byrokracie. Nejvyšší zeměpanský úřad na Moravě v letech 1748–1782*, Brno: Vydala Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy: prameny, země, kultura, 2011

SVOBODNÝ, PETR – HAVRÁNEK, JAN (EDS.), *Profesionalizace svobodných povolání v českých zemích v 19. a v první polovině 20. století*, Praha: Ústav dějin a Archiv Univerzity Karlovy – Akademie věd ČR, 1996

ŠLOUF, JAKUB – NĚMEČKOVÁ, DANIELA A KOL., *Mimořádný lidový soud v Praze (1945–1948). Retribuce jako služební úkol na hraně možnosti i profesní cti zaměstnance justice*, Praha: Academia – Státní oblastní archiv v Praze, 2020

ŠLOUF, JAKUB, Očista průmyslových závodů od kolaborantů a „asociálních živlů“ v roce 1945. Politická machinace, exces retribuice, či inkubátor revoluční morálky? In Soudobé dějiny XXIV, 4/2017, s. 538–581

ŠTAIF, JIŘÍ, *Česká národní mentalita 19. století v kontextu sociálních dějin*. In *Proměny elit v moderní době. Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka*, (eds.) Lenderová, Milena – Bezecný, Zdeněk – Kubeš, Jiří, České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2003, s. 69–92

ŠTAIF, JIŘÍ, *Symbolické znaky české národní elity v dlouhém 19. století*. In *19. století v nás. Modely, instituce a reprezentace, které přetrvaly*, (ed.) Řepa, Milan, Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., s. 168–192

ŠTĚDRÝ, BOHUMIL, *Sbírka zákonů, nařízení a předpisů platných pro hl. město Prahu*, Praha: Nákladem hlavního města Prahy, 1938 (2 sv.)

ŠTOURAČOVÁ, JIŘINA, *Reformní zásahy Marie Terezie a Josefa II. do městské správy na Moravě*. In *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity/Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis*, C50, 2003, s. 169–176

ŠUSTEK, VOJTĚCH, *Josef Pfitzner a protektorátní Praha v letech 1939–1945. Svazek 2, Měsíční situační zprávy Josefa Pfitznera*, Praha: Scriptorium, 2001

ŠVEC, MICHAL, *Komunální politika ve Velké Praze*, Praha: Karolinum, 2012

VOJTÍŠEK, VÁCLAV (ED.), *Praha v obnoveném státě československém*, Praha: Nákladem důchodů obecních, 1936

VONDRA, ROMAN, *Po kolejích a silnicích Velké Prahy. Systém městské hromadné dopravy na území hl. m. Prahy v letech 1918–1945*, Praha: Historický ústav, 2011

VOŠAHLÍKOVÁ, PAVLA, *Z moci úřední. Úřady a úředníci za vlády Františka Josefa I.* In *Český časopis historický*, č. 3, 92/1994, s. 460–476

WEBER, MAX, *Autorita, etika a společnost*, (ed.) Škoda, Jan, Praha: Mladá fronta, 1997

WEBER, MAX, *Metodologie, sociologie a politika*, (ed.) Havelka, Miloš, Praha: OIKOYMENH, 1998

WEBER, MAX, *Sociologie náboženství*, (ed.) Jan Škoda, Praha: Vyšehrad 1998

Internetové zdroje

<http://www.historiecssd.cz/p-q/picman-ladislav/>

<https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/131302-frantisek-vrba>

<https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/147842/eva-vodnanska>

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/Primator/stali_v_cele/vaclav_vacek.html

<https://www.psp.cz/eknih/1925ns/se/stenprot/032schuz/s032001.htm>

<http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=ED0A2E402D3411E0823D00166F1163D4&scan=1#scan>

<http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=ECB6C4F52D3411E0823D00166F1163D4&scan=1#scan1>

<http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=ED0A2E632D3411E0823D00166F1163D4&scan=1#scan1>

<http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=1E01084523A911E08F90005056C00008>

www.vuapraha.cz/sites/default/files/255.txt

<http://web2.mlp.cz/mapa1938/klad.php>